

vtopiš v slikanje junakove duše, torej njegovega notranjega življenja. Nasprotno sodimo, da je preobširno opisana bitka pri Aspernu (str. 59. do 66.), zlasti za one čitatelje, ki ne poznajo tega kraja.

Nekatere stvari se v zbirki nepotrebno ponavljajo (str. 2. in 5.), kar je umevno, ker so spisi posneti po različnih pisateljih. Urednik bi pa bil spise lahko drugače prikrojil. Nekateri stavki so nejasni, n. pr.: „Dunaj se je vdal Napoleonu, preden mu je mogel priti na pomoč — Karel. Mislil je itd.“ (str. 52.) Dunaj menda vendar ne? Podobno se glasi stavek: „Samo lesovje in kakih 200 mornarjev je plavalo po morju in prosilo pomoči.“ (str. 86.) Urednik bi se bil lahko izognil takemu pogršku.

Nekaj tiskovnih napak moti čitatelja. Str. 4. je pogrešna letnica 1442; str. 41. se ne vjemajo letnice; str. 24. čitaj namesto „Marko ditvijanski“ — „avijanski“; str. 76. namesto „preko Benetka in Trst“ — „preko Benetk in Trsta.“

Jezik je dostojen in pravilen. Namesto hrvaškega „životopisa“ (v predgovoru) pišimo rajši „življenjepisa“, namesto „dedščina“ (16) rajši „dediščina“, ker se izvaja iz „dedič“ in ne iz „dedec“. Prisiljeno se glasi „feldmaršal poročnik“ (68), tuje „feldmaršallajtenant“ (71), ker se je že udomačila besega „podmaršal“, ki se večkrat bere v tej zbirki.

Dodatek obsega še 15 bojnih in junaških pesmi, ki so deloma narodne. Knjigo krasi 17 podob. — Radi poučne in blažilne vsebine knjigo toplo priporočamo.

V. Steska.

Hrvaška književnost.

Knjige „Društva sv. Jeronima“ za l. 1901.

Malo pred Božičem je razposlalo to koristno in za razvoj hrvaškega naroda zelo znamenito društvo svojim društvenikom sledeče štiri knjige.

Zločin i pravda božja. Pripovijest iz seoskog života. Napisao Ivan Lepušić. 8°. Str. 125. — Učitelj Lepušić je dober hrvaški pisatelj, in tudi čitatelj „Društva sv. Jeronima“ je že davno znan. Napisal je za nje pred nekoliko leti povest „Vračara Klara“, a v „Danici“ jim je podal več krajših povesti in črtic. Letos nas v svoji povesti zopet vabi med preprosti narod v vas Javorovec, v katero se je priselil Miško Krsnik, človek temne preteklosti, a sladkega in priljubljenega obnašanja, kateri je bil Javorčanom trgovec in krčmar, v besedah prijatelj, a v resnici jih je neusmiljeno odiral in zbiral zase njihovo imetje. Neizkušeni narod

mu veruje, le nekateri ga spoznajo. Posebno sosed Pavica mu je na poti. Ker se ga ne more drugače iznebiti, in ker mu ni nič sveto, ga umori. Ljudstvo o tem ne izve, edino pokojnikova mati hodi okrog in nosi sinovo krvavo srajco. K sreči se vrne v rodni kraj zemljemerec Mirko Mandić, kateri svojim rojakom odpre oči in reši, kar se dá še rešiti. Krsnik je vedno bolj osamljen, a nazadnje tudi njega ne izgreši božja kazen. Povest se čita prav zanimivo, in ne odložiš je, dokler je ne prebereš; vendar so v njej marsikateri neverjetnosti in marsikaj je preslabo utemeljeno. Toda to ne bo oviralo čitatelja, kateri bo našel v njej obilo razvedrila in moralnega jedra.

Slike iz svakidanjeg života. Napisao Václav Kosmák, preveo Stjepan Žgurić. Svezak I. 8°. Str. 245. — Ni potreba, da govorim mnogo o pokojnem Kosmáku. Njegova prikupljiva oseba, njegove pisateljske vrline in vsa njegova blaga duša gleda iz vsake teh lepih slik, katere so pisane v pravem narodnem duhu. Zabavajo te in te blažé kot redkokatere. To je bil naroden pisatelj, kakršnih je malo; zato je tudi našel med češkim narodom toliko hvaležnih čitateljev. In kako zna pisati! Rekel bi, da ne piše, nego sedi na klopi ob peči ter pripoveduje, in narod ga posluša — smeje se in solzi, blaži in izobrazuje. Hrvaški prelagavec je v prevodu dobro zadel pisateljevo struno. Te slike se čitajo, kakor da so pisane za hrvaški narod. Slovenci imamo sicer dosti ljudskih pisateljev, vendar preveč ne in premalo dobrih; morda bi „Družba sv. Mohorja“ ugodila svojim društvenikom, če bi prinesla vsaj zvezek izbranih Kosmákovih slik. Mi Slovenci se nekako preveč bojimo prevodov; gotovo ne bi nihče zameril niti „Slovenski Matici“, niti „Družbi sv. Mohorja“, če bi v svojih knjigah prinesli včasih tudi kak dober prevod.

Ribe i ribogojstvo. Napisao Škender Horvat. 8°. Str. 164. — Ta marljivi hrvaški učitelj je zbral v drobni knjižici zanimive podatke iz ribjega življenja in tako podal preprostemu čitatelju pripravno in poučno knjigo. Želimo, da bi ta knjiga vnela med Hrvati zanimanje za ribarstvo. Saj njihova zemlja ima toliko vodá, a ravno ta važni del narodnega gospodarstva je med Hrvati še zelo zanemarjen.

Danica. Koledar i ljetopis društva svetojeronimskoga za god. 1902. 8°. Str. 243. — V obilici raznih hrvaških koledarjev, kateri vsako leto poplavlja hrvaška mesta in vasi, je „Danica“ še vedno najbolj priljubljena (tiska se v 45.000 izvodih). Društvo se trudi, da v „Danici“ poda svojim čitateljem nekaj „univerzum“, in da

čitatelj najde v njej zabave, pouka, slik in opisov najvažnejših dogodkov. Letošnja „Danica“ ne zaostaja za prejšnjimi, a zdi se mi, da je poučni del bolji od leposlovnega. Teško je pisati za narod.

Iz društvenega letopisa vidimo, da je imelo „Društvo sv. Jeronima“ koncem leta 1900 — 15.167 dosmrtnih in okrog 4000 letnih členov, a društveno imetje šteje 343.608 K. 66 v. Temu tako koristnemu društvu bratskega nam naroda želimo daljnega razcvita; zlasti želimo, da bi se množilo število rednih družtenikov med preprostim narodom, in da bi te knjige prebirali v vsaki hrvaški kmetiški hiši.

Janko Barlè.

Pjesme Mihovila Nikolića. Zagreb 1901. Tisak i naklada Dioničke tiskare. — Izmed naj-novejše hrvaške poezije utegnejo biti Nikolićeve „Pjesme“ najpristnejši in najmarkantnejši izraz mehkočutne pesniške duše. V preteklem letu smo čitali več hrvaških pesniških zbirk, ki pa nam niso s tako čudovito močjo prevrele srca, kakor te „Pjesme“. Res da ni v njih novih ali visokih misli — tudi domorodnih ni, kar nekateri hrvaški kritiki morebiti preveč zamerijo mlajšim pesnikom. Kdor deluje za domovino na kateremkoli polju, je domoljub, dasi je pozabil peti panegirike. — Nikolić poje slavospeve svoji ljubezni, in pri tem ga ne vznemirjajo niti politični niti socialni niti filozofski problemi. A miren in zadovoljen vendarle ni: Nestrpno je iskal sreče in našel jo je, — ali:

I draga sreča brzo se izgubi:
Cvjet svene katkad prije no je cvjetô.

Nikolićeva lirika je Mihovilova povest. Apodiktična resnost življenja mu je dala mirno misel in načrtala mu je na čelo trdo potezo. Pesniku-melanholiku se zdi, da je osamljen. Kakor zapuščena ptica prepeva:

Pa na grani povenuloj turobno se tako njiše,
Kô da sanja o proljeću, kojeg davno nema više...

A kar nas pri tej melanholiji vendar veseli, je pa to, da je vseskozi logična, saj pa tudi v dogodkih pesnikove duše ležé vzroki njegovih pesem. — Včasih pa se dvigne tudi nekoliko iznad zemlje, kakor bi hotel prisluškovati, kaj mu šepčece vzvišena večnost.

In pred seboj vidi „fantom“, prikazen z onega sveta, in zaupno ji potoži:

Život san je kratek, što ga čovjek sniva,
A duša je vječna: trpi i uživa,
Tu se ljudstvo bori celo svoje doba,
A reci mi, što je s ono stranu groba?

Kaj bi bilo onkraj groba?! Ko bi bila ta „vječna duša“ malo bolj, recimo, živoverna,

bi si pač na to vprašanje mogla sama odgovoriti marsikaj. — Le nekoliko više... više naj poleti duša, pa ji ne bo treba tako žalostno zaključevati življenja:

I plamen tople zgasnut će ljubavi,
Što daje ovdje čovjeku da diše,
A nas će pokrit velo zaboravi,
Pa neće mene ni vas biti više... („Sni“)

Tako poje pesnik svojim sanjam. — Ljubez-nive, čuvstvovite pa so Nikolićeve elegične slike iz narave. Z umetniškim duhom in mehkim srcem nam čarovito slika vse letne dobe v izbranih bojah. Včasih se v to dihanje in življenje pri-rode kar nenadoma in na tihem izlije pesni-kovo življenje. In pred teboj niso več gole poetične slike, marveč živi komentari pesnikove notranjosti. Da! Mihovil Nikolić je umetnik. — Oblika, ki je vzorna, mnogolična, ponekod prehaja v Kranjčevićovo maniro, dikcija je po-nosita in melodiozna. Nikolić je modern, a nikjer ni pretiran, rafiniran, dasi kakor premnogi mo-derniči tudi njegova vrlo pesniška duša hoče: „Pustite pjesnike, koji su poslani da govore, neka nam odkriju svoju dušu slobodno i nes-metano!“ Da, „slobodno in nesmetano“, dokler nam ne rušijo starih svetih idealov! — „Pjesme“ so izšle v gori imenovani tiskarni v elegantni obliki na lepem, trdnem popirju z izvrstnim tiskom.

Jelšanov.

Češka književnost.

Manželství ve světle nejstarších pa-mátek a pomníků křesťanských. Sděluje Dr. Jos. Tumpach. V Praze 1901. — Doktor Tumpach je več poznavec krščanske arhe-ologije. Na podlagi prvotnih virov je sestavil lepo delo, ki bo imelo trajnost in ki je veli-kega pomena za onega, ki hoče proučiti zgodo-vino zakramenta sv. zakona in mnenje, ki je veljalo o tem zakramentu v sv. cerkvi od njenih prvih začetkov pa do današnjega dne. Isto so verovali in trdili o zakonu sv. Klement Aleksan-drijski († 215), Tertulijan († 240), isto sveti Ambrož, sv. Krizostom in drugi duševni velikani, kar veruje in zapoveduje gledé zakramentalne zveze sv. cerkev še dandanes. Dr. Tumpach tega ne trdi kar brez podlage: on dokazuje, dokazuje, rekel bi, vsako svojo besedico — in ravno v teh zgodovinskih dokazih je glavna moč njegovega izvrstnega spisa. Knjigo po-svečuje g. pisatelj „svým učitelům práva kano-nického msgru dru. Františku Laurinovi a msgru dru. Josefu Doubravovi.“ Knjigo priporočamo vsem strokovnjakom na polju krščanske arhe-ologije in želimo, da bi tudi Slovenci dobili kmalu tak spis.

T.